

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра теорії та історії світової літератури

КУРСОВА РОБОТА
з історії зарубіжної літератури

на тему: **МЕТАФОРА «ТУМАНУ» В РОМАНІ М. ДЕ УНАМУНО «ТУМАН»**

Студентки 3 курсу, групи МЛі 03-20
спеціальності 035 Філологія, спеціалізації
035.051 Романські мови та літератури (переклад
включно), перша – іспанська, освітньо-
професійної програми Іспанська мова і література,
друга іноземна мова, переклад

Онопрієнко А.С.

Науковий керівник: кандидат філологічних
наук, доцент Юрчук О.О.

Національна шкала _____

Кількість балів: __ Оцінка: ЄКТС _____

Члени комісії _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Київ – 2023 рік

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 МІГЕЛЬ ДЕ УНАМУНО – ФІЛОСОФ І ПИСЬМЕННИК.....	5
1.1. Характеристика творчого і філософського доробку письменника.	5
1.2. Модерністські новації в романістиці Унамуно.	9
Висновки до Розділу 1.....	14
РОЗДІЛ 2 МЕТАФОРІКА РОМАНУ «ТУМАН»	16
2.1. Місце автора в романі: форми вираження і засоби функціонування.	16
2.2. Провідні мотиви твору: характеристика, значення.	19
2.3. Туман як стан душі: конотативна/семантична/психологічна характеристики образу.	22
Висновки до Розділу 2.....	24
ВИСНОВКИ.....	27
РЕЗЮМЕ.....	29
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	31

ВСТУП

Актуальність дослідження. Актуальність дослідження метафори "туману" в романі М. Де Унамуно полягає в тому, що отримана інформація, може принести нові уявлення про роль метафор у літературі та в житті людей. Роман письменника є визначним твором в історії іспанської літератури та світової літератури загалом. Він створив яскраве представлення про кризу індивіда в масовому суспільстві, що стало актуальною проблемою для багатьох письменників того часу. Ця тема розкриває проблему пошуку істини та ідентичності в сучасному світі, де інформаційний потік є величезним, а люди знаходяться в постійному пошуку свого місця в житті. Це особливо важливо в епоху цифрових технологій, коли інформація переповнює наші життя, а швидкість змін і технологічний прогрес змушують нас постійно адаптуватися до нового.

Ступінь розробленості. Твір "Туман" Мігеля де Унамуно - це есе-роздум про природу людської існування та відношення до невизначеності майбутнього, представлене у формі аналогії з туманом. Цей твір було досліджено та проаналізовано багатьма літературознавцями та філософами. Реймонд Уільямс (Raymond Williams) - британський культуролог та літературознавець, який спеціалізувався на соціальній та політичній теорії. Він є автором книг "Keywords: A Vocabulary of Culture and Society"[23] та "Culture and Society: 1780-1950"[24]. У своїй книзі "The Country and the City"[15] Уільямс аналізує роль метафор у формуванні культурних стереотипів. Він стверджує, що "метафори, такі як 'туман', можуть мати різні значення залежно від того, як вони використовуються в різних контекстах та культурах" (Williams 93). Антоніо Махадо досліджував творчість Унамуно та його роман "Туман" і вважав, що мотив туману передає пошуки істини та самопізнання головного героя. Він бачив у творі допомогу для читачів у пізнанні самого себе та розумінні світу навколо (CRONICA UNAMUNIANA) [25]. Одним з найвідоміших українських дослідників творчості письменника є Михайло Стельмах. Отже, твір "Туман" Мігеля де Унамуно було проаналізовано багатьма дослідниками, що дозволяє зрозуміти його як

важливий твір філософської та літературної спадщини, який відображає проблеми людської існування та пошуку істини.

Об'єкт дослідження – роман Мігеля де Унамуно «Туман».

Предмет дослідження – Метафорика «туману» в романі Мігеля де Унамуно «Туман», місце автора в романі, провідні мотиви твору.

Мета дослідження – дослідити метафору «туману» в романі Мігеля де Унамуно «Туман» способом історико-літературного, семіотичного та філософського методів.

Мета роботи зумовлена такими **завданнями**:

- 1) дослідити творчий і філософський доробок письменника;
- 2) проаналізувати новації, які вніс Унамуно в романістику;
- 3) дослідити, які ролі відводить автор героям та як він їх характеризує;
- 4) дослідити провідні мотиви у творі та проаналізувати їх значення та роль у розвитку сюжету та героїв;
- 5) дослідити образ туману у творі та проаналізувати його конотативну, семантичну та психологічну характеристики.

Теоретико-методологічна основа. У курсовій роботі використано такі методи:

- історико-літературний – при дослідженні соціальних контекстів відповідно до історичних умов;
- семіотичний – при вивченні знаків та символів, використаних автором у творі;
- філософський – при розгляді філософських ідей та концепцій у творі письменника.

Науковці, праці яких було використано в якості теоритичної бази дослідження:
Р. Уільямс, М. Стельмах, А. Махадо, С.М. Родрігес, Р. Харрісон.

Структура курсової роботи. Курсова робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел (27 найменувань). Загальний обсяг роботи становить 27 сторінок.

РОЗДІЛ 1 МІГЕЛЬ ДЕ УНАМУНО – ФІЛОСОФ І ПИСЬМЕННИК

1.1. Характеристика творчого і філософського доробку письменника.

Мігель Де Унамуно (Miguel de Unamuno) (1864-1936) - іспанський письменник, філософ, інтелектуал, літературний критик та університетський професор, що народився в Більбао в баскській провінції, де його батько був торговцем залізом. Його творчість була пов'язана з багатьма напрямками, включаючи літературу, філософію, психологію, теологію та історію. Доробок письменника відображає багатство і різноманітність думок і ідей, які він пропагував і розвивав.

Деякі факти, які допомогли йому стати відомим, включають:

1. Його творчість: де Унамуно написав багато творів, серед яких були романи, есе, поезія і п'єси. Його найвідоміші твори - "Небуття", "Туман" і "Життя Дон Кіхота та Санчо".

2. Його активна участь у інтелектуальному житті: де Унамуно був професором філософії в університеті Сальманки та активним учасником інтелектуальних дискусій того часу. Він був також засновником і редактором журналу "Esraña", який був важливим форумом для інтелектуалів.

3. Його філософські ідеї: Мігель де Унамуно був відомим своїми філософськими ідеями, які були зосереджені на проблемі людського існування та самоідентифікації. Він писав про релігію, метафізику, історію та інші теми, які зацікавлювали багатьох людей у його час.

Унамуно вважав, що людина повинна ретельно розглядати своє існування та постійно прагнути знайти свій внутрішній сенс життя. Він писав про важливість індивідуальності та протиставляв її колективізму, а також відстоював право на свободу вибору та дії.

Один з найбільш відомих творів Унамуно - "Життя Дон Кіхота та Санчо Панси". У цьому романі він зображує боротьбу головного героя з реальністю, яка не

відповідає його уявленням про світ. Дон Кіхот відчуває потребу змінити світ, але натрапляє на відсутність відповіді від оточуючих його людей.

Унамуно був автором романів, оповідань, драматичних творів та поезії. Він став одним з провідних письменників покоління 98 року, яке прагнуло відновити іспанську літературу після втрати колоній та політичного кризи.

Покоління 98 року - це група іспанських письменників, які народилися приблизно між 1864 і 1875 роками і активно писали у першій половині ХХ століття. Це була важлива літературна група, яка сформувалася після втрат Іспанії від імперії США в 1898 році.

До групи покоління 98 належали такі письменники, як Мігель де Унамуно, Хосе Ортега-і-Гассет, Азорін, Педро Сальїнас, Рамон Менендес Підал та інші.

Ці письменники характеризувалися глибоким інтелектуальним і культурним багажем, а також зацікавленістю у проблемах моралі, історії та національної ідентичності. Вони виступали проти відсталості Іспанії і намагалися привернути увагу до культурних проблем країни.

Покоління 98 вплинуло на розвиток іспанської літератури та культури в цілому, і його творчість є важливим культурним надбанням Іспанії.

У своїх творах Унамуно зазначав, що колеги мають допомагати один одному та підтримувати дружні відносини, але при цьому кожен повинен залишатися незалежним та не допускати порушення своєї особистої гідності.

Самоідентифікація в літературі Іспанії ХХ століття є складною та багатопланою темою, оскільки Іспанія цього часу переживала багато соціальних, культурних та політичних змін, що відображалися у літературі.

Де Унамуно також був відомий своїми філософськими працями, серед яких "Трактат про людину", "Релігійні причини моєї літератури" та "Трактат про любов". В цих працях він розглядав питання індивідуальності, віри та релігії, та спростовував деякі філософські концепції, зокрема ідеї раціоналізму та позитивізму.

Один з головних внесків де Унамуно в філософію полягає в його концепції "реальності-інтерпретації", відповідно до якої людина не може досягти точного знання про світ, але може розуміти його через свої власні інтерпретації та переживання. Це відкриває можливість для розуміння більш глибоких питань існування та свідомості.

У літературі концепція "реальності - інтерпретації" може відобразитися у різних жанрах та стилях, включаючи магічний реалізм, постмодернізм та експериментальну літературу.

Одним з центральних понять у філософії Унамуно була ідея "тривожної свідомості". Він вважав, що багато людей відчують велику тривогу перед невідомим майбутнім та перед самою смертю. Проте ця тривога, за Унамуно, може бути джерелом життєвої сили та мотивації для самоактуалізації та пошуку сенсу життя.

Загалом, творчий і філософський доробок Мігеля де Унамуно був пов'язаний з ідеями екзистенціалізму та християнського теологічного містицизму. Він розглядав людину як істоту, яка постійно шукає своє місце в світі та має відчувати своє існування.

Екзистенціалізм - це філософський напрям, який з'явився в ХХ столітті і сильно вплинув на літературу. Екзистенціалізм в літературі розглядає питання існування, свободи, відповідальності і самотності людини, які є ключовими поняттями цього напрямку.

Екзистенціалістська література часто має сумний тон і проблематику, що викликає страждання і змушує читача думати про значення життя. Автори, які працюють у цьому напрямку, звертаються до тем смерті, ніхтоності, відчуження і інших емоційно складних понять, які стають предметом філософських роздумів і літературного втілення.

Унамуно також був великим прихильником релігії, проте він відкидав ідею її обов'язковості та універсальності. Він вважав, що кожна людина повинна мати

можливість вибрати своє власне релігійне переконання та практику, яка найкраще відповідає її особистій сутності.

Де Унамуно також був відомий своїм критичним ставленням до націоналізму та фашизму, і він публічно виступав проти франківського режиму в Іспанії, що призвело до його вигнання з викладацької посади та втечі до Франції.

"Туман" (іспанською мовою - "Niebla") Мігеля де Унамуно є романом, опублікованим в 1914 році. Цей твір вважається одним з найвідоміших і найвпливовіших робіт Унамуно, який відомий як один з найбільш відомих письменників і філософів Іспанії.

Одним з ключових елементів роману є дослідження теми ідентичності та самоідентифікації. Головний герой Аугустин Перес не може знайти своє місце у світі і змушений стикатися зі своїми внутрішніми суперечностями. Унамуно використовує внутрішній монолог героя, щоб показати його роздуми над життям та людською природою.

Усі ці теми роблять "Туман" одним з ключових творів іспанської літератури 20 століття.

Для Унамуно мета творчості полягала у тому, щоб допомогти людині зрозуміти себе і свій світогляд. Він вважав, що людина може знайти сенс свого життя тільки через пошук істини та самопізнання. Унамуно вірив, що цей процес самопізнання може відбуватися через творчість, яка дозволяє людині виражати свої думки та почуття, а також розвиватися як особистість.

В цілому, Мігель де Унамуно залишив великий вплив на іспанську літературу та філософію, а його ідеї та концепції продовжують бути об'єктом вивчення і дискусій у сучасному світі.

1.2. Модерністські новації в романістиці Унамуно

Модернізм в іспанській літературі ХХ століття був одним з найбільш впливових літературних рухів. Цей рух почався в Іспанії в кінці ХІХ століття і тривав до початку 1920-х років.

Загалом, іспанський модернізм був частиною більш широкого європейського руху, який відображав бажання створення нових творчих форм та використання нових мовних засобів для вираження почуттів та ідей. Він відіграв важливу роль в розвитку іспанської літератури та культури в цілому.

Мігель де Унамуно був одним з провідних представників іспанського модернізму. В його творах можна відзначити декілька характерних рис цього літературного напрямку.

По-перше, Мігель де Унамуно був захоплений пошуками істини та зміною суспільства. У його творах можна відчути сильний екзистенціальний підтекст, де головні герої часто знаходяться у пошуках свого місця у світі та намагаються зрозуміти сенс життя.

По-друге, Мігель де Унамуно використовував в своїх творах символіку та метафори, щоб передати складні емоції та ідеї. У нього зустрічаються такі символи, як дзеркало, маска, двері, лабіринт, що допомагають передати зміст творів та доповнюють їхню естетику.

По-третє, Мігель де Унамуно використовував нові підходи до стилю письма. Він був захоплений експериментами з формою, що дозволяло йому використовувати нестандартні розповідні техніки та структури. Наприклад, він використовував внутрішній монолог та відступи, що допомагало передати сліди роздумів та думок героїв.

Окрім цього, він ставив питання про значення історії та національної ідентичності, що стало підґрунтям для багатьох інших модерністських авторів.

Також в творах Мігеля де Унамуно можна побачити вплив екзистенціалізму, який з'явився пізніше. Екзистенціалісти, як і модерністи, ставили людину у центр своїх досліджень і намагалися зрозуміти її ставлення до світу. Унамуно надавав велику увагу індивідуальному досвіду та внутрішньому світу людини, досліджуючи взаємозв'язок між розумом та емоціями.

Індивідуалізм - це концепція, яка підкреслює значення та неповторність кожної окремої людини, її права на свободу вибору та самовизначення. Цей принцип може бути відображеним у літературі через різні теми та мотиви.

Відображення індивідуалізму в літературі почалося з Ренесансу, коли з'явилися ідеї про самостійність та незалежність людини. У романтизмі, індивідуалізм став більш проникливим. Романтики надавали особливу увагу внутрішньому світу героя, його емоціям та почуттям.

Унамуно розглядав індивідуалізм як важливий аспект людської свободи та самовизначення.

Автор був також активним учасником соціально-політичного життя свого часу, і його погляди на індивідуалізм були сильно пов'язані з його боротьбою за інтелектуальну свободу та права людини на самовизначення.

Однією з ідей, яку Мігель де Унамуно запропонував у своїх творах, була концепція "розумної віри". За його словами, люди не можуть довіряти тільки розуму, оскільки він не може відповісти на всі питання, які ставить життя. У цьому контексті він пропонував віру, яка базується на особистому досвіді та внутрішньому переживанні, а не на догматичних правилах.

Ще однією з ідей, яку Унамуно висував у своїх творах, була "людина без властивостей". Він вважав, що індивід може бути справжньою людиною, тільки якщо він здатен змінювати свої властивості та переходити від одного стану до іншого. Він бачив людину як постійно змінну і живу, а не як фіксовану сутність.

На його творчість мали вплив культурні, історичні та політичні події того часу. Деякі з найбільш визначальних подій, які вплинули на творчість Мігеля де Унамуно, наступні:

- Війна за незалежність Куби (1895-1898) - ця війна проти іспанської колоніальної влади в Кубі була вирішальною для історії Іспанії та колоніальної імперії. Унамуно, як і багато інших інтелектуалів, був дуже зацікавлений у цих подіях і написав кілька статей та есе на цю тему.

- Перша Світова війна (1914-1918) - ця війна вплинула на Унамуно не тільки як на інтелектуала, але й як на людину. Він був шокований масштабом руйнування, яке було заподіяне, і це відображено в його романах та есе того періоду.

- Іспанська громадянська війна (1936-1939) - ця війна мала вирішальний вплив на Унамуно, який був виключений з університету та був змушений приховуватися. Він підтримував республіканців на початку війни, але пізніше став критикувати їх теж. Це відобразилося в його творчості, зокрема в його останньому романі "Сентиментальний людина", який був написаний під час війни.

- Епоха Модерну - Унамуно був представником літературного руху Модерну, який був популярним у Європі на початку ХХ століття. Цей рух відзначався новаторством у літературі та мистецтві, а також сильним інтересом до психології та індивідуальності. Унамуно був на передовій цього руху в Іспанії, і його творчість була вплинута цими ідеями.

Антоніо Махадо, іспанський філософ і літературний критик, відносить Мігеля де Унамуно до тих письменників, які намагалися знайти нові форми вираження віри та духовності в період, коли традиційна релігія втрачала своє впливове місце у суспільстві. Він вважає Унамуно одним із провідних представників генерації "98-го", яка ставила перед собою завдання знайти нові форми саморозуміння і самовизначення для Іспанії.

Махадо описує творчість Унамуно як поєднання раціоналізму та релігії, що виявляється у його романах та есе. За словами Махадо, Унамуно у своїх творах висловлює свої сумніви щодо існування Бога, одночасно відстоюючи важливість віри

в людині та її можливості знайти сенс у своєму житті. Махадо також підкреслює, що Унамуно зосереджується на проблемі індивідуального самовизначення, що відображається в його творах як головна тема.

У загальному розумінні, Махадо оцінює творчість Мігеля де Унамуно як одну з найважливіших для іспанської літератури та філософії. Він вважає Унамуно представником перехідного періоду, який змінював традиційні форми віри та духовності на нові, більш індивідуалізовані підходи.

Антоніо Махадо та Мігель де Унамуно були двома відомими іспанськими інтелектуалами, які жили у ХХ столітті. Вони були знайомі, але їх відносини були досить складними.

На початку своєї кар'єри, Махадо дуже захоплювався філософією Унамуно, який був відомий своїми ідеями про індивідуальну свободу та гуманістичні цінності. Унамуно вважав Махадо одним із своїх учнів, і навіть написав відгук на його перше видання "Віртуального чоловіка" у 1928 році.

Проте пізніше вони розходилися в своїх поглядах на політику. Унамуно був більш скептичним стосовно політичних ідей, а Махадо виступав за конкретні соціальні реформи та боротьбу з фашизмом. Це спричинило напруженість у їх відносинах, і вони зустрічалися рідко.

Незважаючи на це, обидва письменники залишалися взаємними шанувальниками та прихильниками один одного. Наприкінці своєї кар'єри Махадо присвятив свою книгу "Мігель де Унамуно" пам'яті свого колеги, який помер у 1936 році.

Однією з ключових новацій Унамуно в романістиці було його використання автобіографічних елементів у своїх творах. Унамуно прагнув створити романи, які були більш особистими та інтимними, тому він використовував власні досвід та переживання у своїх творах.

Він ставить у центр сюжету не зовнішні події, а внутрішні конфлікти, сумніви, пошуки значення життя, релігійні та метафізичні роздуми героя. Унамуно використовував внутрішні монологи, що дозволяло читачеві зрозуміти, які думки обертаються у голові героя, його переживання та почуття.

Письменник також був відомий своїм експериментуванням з наративними техніками. Він використовував нелінійний наратив та зміну перспектив для створення нелінійної структури своїх романів. Це дозволяло йому показати більш повну та складну картину своїх персонажів та їх взаємин. Він зосереджувався на психологічній глибині своїх персонажів, вивчаючи їх думки, почуття та мотивації. У своїх романах він також використовував різні літературні жанри та форми, такі як автобіографія, драма та поезія, щоб створити складні, багат шарові текстів.

Письменник не мав безпосереднього впливу на науку у вузькому сенсі цього слова, оскільки його основна діяльність була пов'язана з літературою та філософією. Однак, його думки та ідеї мали великий вплив на розвиток гуманітарних наук, зокрема на філософію, психологію та літературну критику.

Висновки до Розділу 1

Унамуно залишив значний внесок у світову літературу та філософію, звертаючи увагу на важливі та складні питання існування та ідентичності. Він використовував свою творчість для пошуку відповідей на ці питання та висловлював свої думки у вільному та експериментальному стилі, що зробило його одним з найбільш впливових письменників свого часу.

У своїх працях автор зосереджувався на людині як індивідуумі та на її внутрішньому світі. Він вважав, що людина є складною і суперечливою істотою, що постійно шукає своє місце у світі та своє місію у житті. Ці ідеї були важливими для розвитку гуманітарних наук, оскільки допомогли вони розуміти людину як індивіда та розглядати її в контексті її внутрішнього світу та соціальних взаємодій.

Незважаючи на свою славу та вплив, Унамуно був непокірним та незалежним духом, що не піддавався ніяким політичним чи культурним установкам. Він був критиком існуючих порядків та систем, вважаючи, що справжній прогрес можливий тільки завдяки особистому зусиллю та постійному пошуку істини.

У своїх творах він намагався відтворити внутрішній світ своїх героїв, розкриваючи їхні мотивації та інтереси. Він вірив, що людина завжди залишається загадкою для себе та оточуючих і що її істинна природа не може бути повністю розкрита.

Унамуно був не тільки письменником, але і активним учасником культурного життя Іспанії. Він брав участь у роботі різних літературних та культурних видань, організовував лекції та дискусії, співпрацював з іншими видатними діячами свого часу.

Автор помер у 1936 році, залишивши після себе багату спадщину творів, які досі є предметом вивчення та дискусій у світі літератури та філософії. Його ідеї та погляди на людину, культуру та суспільство залишаються актуальними й до нашого часу.

Крім того, Мігель де Унамуно був видатним представником покоління "98", яке було визначальним для іспанської культури та літератури на початку ХХ століття. Це було поколінням, яке виступало проти традиційного іспанського консерватизму та боролось за відкритість до нових ідей та культур.

Таким чином, творчість Унамуно має великий інтелектуальний та культурний вплив на іспанську та світову літературу та філософію. Він був визнаний як один з провідних мислителів свого часу, який дав вагомий внесок у розвиток екзистенціалізму та іспанської культури в цілому.

РОЗДІЛ 2 МЕТАФОРІКА РОМАНУ «ТУМАН»

2.1. Місце автора в романі: форми вираження і засоби функціонування

Мігель де Унамуно, як автор роману "Туман", займає центральне місце в творі, оскільки саме він виступає як наративний голос. Через його описи та роздуми читач знаходиться в середині подій та переживань головного героя, Августо Переса.

Автор використовує різні форми вираження, щоб передати свої думки та почуття. Наприклад, він використовує внутрішні монологи, розмови з іншими персонажами та описи зовнішніх подій. Також письменник використовує метафори, щоб передати глибокий зміст та почуття, які переживає головний герой.

Один з основних мотивів метафорики у романі "Туман" - це пошук істини. Августо Перес шукає відповідь на запитання про сенс життя та своє місце у світі. У романі використовуються різні символи, що вказують на цю тему: туман, який символізує неясність та невизначеність, лабіринт, який символізує заплутаність та складність життя, та вітер, який символізує невпинний рух та зміну.

Крім того, метафорики у романі "Туман" відображають конфлікт між розумом та серцем. Головний герой постійно коливається між логічним розумінням світу та своїми емоціями та почуттями. Символами цього конфлікту є око, яке символізує розум, та серце, яке символізує почуття. «Очі мої – це дзеркало, в якому відображається мій розум...» [21, с. 64].

Одним із ключових знаків у романі є також міст. Він символізує перехід від одного стану до іншого, зміну та перетворення. У романі міст може бути як символом зв'язку між людьми, так і символом розриву та роз'єднання. «Міст, який з'єднував два береги, виглядав для неї (романтичної героїні) як символ переходу з одного життя в інше, з одного берега реальності на інший, де живуть мрії» [21, с. 19].

Загалом, метафорика у романі "Туман" допомагає показати складність та багатогранність людського життя, а також допомагає змодельовати внутрішній світ головного героя та передати його переживання та почуття.

Мігель де Унамуно вкладає свою фігуру в різні обставини, що проявляється як у його метафоричному стилі письма, так і у способі викладу історії.

Автор вкладає свою фігуру у головного героя роману, який, як відомо, має багато спільного з автором. Головний герой є філософом, письменником та поетом, якій також стикається зі своїми внутрішніми конфліктами та пошуками істини. Таким чином, автор вкладає свою фігуру в героя роману, що дозволяє йому висловлювати свої думки та ідеї через персонажа.

Нарешті, спосіб викладу історії в романі "Туман" також є своєрідним відображенням авторської фігури. Унамуно використовує різні техніки, такі як монологи героїв та мікроромани, що дозволяють йому вкласти свою фігуру в текст та вплинути на сприйняття читача. Можна знайти наступну цитату, в якій головний герой висловлює свої внутрішні конфлікти та стан: «Я намагався знайти себе, і не знав, що я шукав більше, ніж себе, але нічого не знайшов». [21, с. 45].

Теорія метафори, яка може бути застосована до цього роману, - це когнітивна теорія метафори. Згідно з нею, метафора не є просто літературним прийомом, а є способом мислення та сприйняття світу. Вона базується на тому, що людський розум працює за допомогою аналогій та порівнянь. Метафора дозволяє перенести характеристики одного об'єкта на інший для кращого розуміння та опису його властивостей.

Також в романі використовуються метафори, пов'язані зі смертю, як наприклад, образ "морської глибини", що символізує таємничість та незрозумілість смерті. «Смерть була тільки ілюзією, бо все, що існує, живе в пам'яті живих». [21, с. 23].

Образ використовується для передачі більш конкретних ідей та зображення зовнішнього світу. Наприклад, образ "книжкової крамниці", де працює головний герой, символізує місце, де людина може знайти відповіді на свої питання, а також

місце, де можна знайти втіху та відволіктися від життєвих проблем. Також образ води може бути використаний для передачі різних ідей у романі. Він може символізувати життя, рух, плинність, або ж небезпеку та загадковість. Метафоричне використання образу води може допомогти авторові передати внутрішній світ героїв та їх стан душі.

Знак використовується для передачі певного значення. У романі "Туман" знаком може бути, наприклад, хрест, який символізує релігійність та смерть. Знаком також можуть бути числа, кольори або символи, що мають своє певне значення. Наприклад, в романі "Туман" числа 3 та 7 використовуються як знаки, що символізують різні ідеї та концепції. Так, число 3 може символізувати Трійцю, триаду (три різних взаємопов'язаних речі), або ж трійку головних персонажів. Число 7 може символізувати кількість днів тижня, число гріхів, або ж сім головних розділів у романі.

Метаформа - це комбінація метафор та образів, що використовуються для передачі глибоких філософських концепцій. Наприклад, у романі автор використовує метаформу "лабіринту", щоб передати ідею про складність та загадковість людської душі, а також про необхідність знаходження внутрішньої гармонії.

У цілому, використання метафор, образів, знаків та метаформ у романі "Туман" Мігеля де Унамуно допомагає передати більш складні ідеї та створити емоційно насичений образ героїв та їхнього внутрішнього світу.

Письменник назвав свій роман "Туман" - "румано" як іронічний переклад іспанського слова "novela", яке може означати як "роман" так і "новелу". Він зробив це, щоб підкреслити своє ставлення до жанру та літературного канону, що переважав у той час в Іспанії.

У своєму творі Унамуно розбиває класичну форму роману та створює нестандартну структуру, що складається з декількох різних перспектив, сюжетних ліній та глибоких філософських роздумів. Він експериментує з формою та використовує метафори, образи та символи, щоб передати складні ідеї про людину, її внутрішній світ та пошук власної ідентичності.

Таким чином, назвати «Туман» - «руман» стала своєрідним експериментом автора з жанром та формою, а також іронічним коментарем до літературного канону, що переважав у той час в Іспанії.

2.2. Провідні мотиви твору: характеристика, значення

«Туман» є романом відомого іспанського письменника Мігеля де Унамуно, який був опублікований в 1914 році. Головним мотивом твору є пошук ідентичності та сенсу життя.

У літературі мотив - це повторюваний елемент або тема, яка використовується для створення певного ефекту в тексті. Мотиви можуть бути символічними, тобто вони можуть мати певний сакральний чи психологічний зміст, або ж бути просто повторюваним образом, який допомагає зміцнити певний настрій або відтворити певну атмосферу.

Мотив може бути присутній на рівні одного твору, або ж він може бути повторюваним у творах різних авторів. Наприклад, мотив "пошуку істини" є дуже поширеним у світовій літературі і може бути знайдений у багатьох творах різних жанрів та епох. Мотиви допомагають авторам виразно відобразити свої думки та ідеї, а також створювати складні та глибокі твори, які спонукають читачів до роздумів та відчуття співпереживання.

Герой роману, Августо Перес, постійно шукає відповіді на питання, що таке життя, як вибрати свій шлях у житті та який сенс в тому, що він робить. Цей мотив символізує потребу людини у самопізнанні та розвитку.

Ще одним важливим мотивом є туман, який завжди оточує місто, де відбувається дія роману. Туман символізує неясність і незрозумілість, яка завжди присутня в житті головного героя. «Туман, який навколо нас, - це наша незнаність, наша невпевненість у майбутньому, але ми повинні йти вперед і не зупинятися» [21,

с. 156]. Він здатен змінюватися та зникає в будь-який момент, що робить його ще більш загадковим та таємничим. Хоча він робить спроби знайти своє місце у світі та знайти відповіді на свої питання, він не може зрозуміти суті речей. Це викликає у нього почуття невпевненості та відчуження від оточуючого світу.

Також, одним з мотивів є релігія та віра в Бога. Головний герой роману постійно розмірковує про віру та моральні принципи, які йому навчали у дитинстві. Автор ставить питання про те, чи може людина знайти сенс життя у релігії, чи це тільки ілюзія.

Мотив "Кризи ідентичності". Головний герой роману переживає кризу ідентичності, коли він не може знайти своє місце в соціумі. Він відчуває невпевненість та розчарування у своїй ідентичності, що викликає у нього почуття відчуження від інших людей.

Мотив "Життя та смерті". Цей мотив символізує безперервний цикл народження, смерті та переродження. Головний герой роману довго розмірковує про цей цикл та про те, що він хоче залишити після себе в цьому світі. Цей мотив також символізує пошук сенсу життя та важливості людської існування.

Ще одним важливим мотивом твору є конфлікт між індивідуальністю та соціальною приналежністю. Головний герой роману відчуває непокір та неспокій через те, що він не може знайти своє місце в соціумі, де він живе. Йому не сподобалось те, як суспільство його формувало, і він відчуває потребу у самостійності та відмінності від інших.

Також можна відзначити мотив пошуку прекрасного та ідеалу. Головний герой бачить світ, який є недовершеним та неповним, і він завжди шукає щось краще. Він прагне досягти ідеалу, який може не існувати в реальному житті.

У творі також можна відзначити мотиви любові та смерті. Головний герой довго бореться зі своїми почуттями до жінки, яка не може його полюбити, і ця боротьба є важливим мотивом у творі. Також смерть є присутньою в романі, і вона символізує кінець та переродження.

Усі ці мотиви допомагають автору відобразити складність та багатогранність почуття та думок головного героя, який не може знайти відповіді на свої запитання та відчуває відчуження від світу навколо нього. Ці мотиви відображають пошук людини своєї ідентичності та місця в житті, а також звертають увагу на те, як важливо знайти своє місце в світі та зрозуміти сутність життя.

В літературі існує поняття автобіографічної прози, коли автор пише про своє життя та досвід. Однак, навіть у творах, які не є прямо автобіографічними, автор часто вкладає свою фігуру в різні обставини.

У романі "Туман" Мігеля де Унамуну головний герой Августо Перес має багато спільного з автором, включаючи його багатогранну особистість та філософські роздуми. Автор використовує героя, щоб висловити свої власні ідеї та погляди на світ. У деяких випадках, автор навіть вводить своє ім'я у твір, як у прикладі, коли Августо зустрічається з автором на вулиці:

«Вибачте, що я вас дістаю, я пан Унамуну, письменник. Ви кажете, ви є дійсності, але ви - моя думка. Я вигадав вас. Я живу, тому що думаю, а думки мої, як і моя воля, не забарились у моїй голові, а рухаються навколо мене» [21, с. 71].

Справді, в романі автор і герой знаходяться в постійному діалозі і пошуку. Автор, представлений своїм авторським я, є активним учасником дії та постійно втручається у події твору. Він ставить питання, обговорює свої ідеї та висловлює свої сумніви в прямій мові з героєм роману.

З іншого боку, Августо Перес, головний герой роману, також перебуває в постійному пошуку і діалозі з самим собою. Він прагне знайти сенс свого існування, але не може знайти відповіді на свої запитання. Його пошук приводить його до різних місць і до зустрічі з іншими персонажами, такими як Ріта. Августо Перес активно думає про своє становище, він занадто занурений у свої власні думки, іноді не бачить світу навколо себе.

Таким чином, можна сказати, що автор і герой роману "Туман" перебувають у постійному діалозі та пошуку, що дозволяє їм розкрити глибину почуттів та ідей, висловити сумніви та знайти відповіді на запитання, які їх турбують.

2.3. Туман як стан душі: конотативна/семантична/психологічна характеристики образу

У романі Унамуно туман виступає не тільки як об'єктивний фізичний феномен, але й як символічний образ, що відображає стан душі головного героя.

Конотативна характеристика туману в романі асоціюється з нечіткістю, невизначеністю, непевністю. Туман затуляє, затемнює і змушує героїв втратити орієнтацію в просторі, що відображає їх невизначеність та безлад у внутрішньому світі, відображається в тому, що цей образ несе в собі багато значень, які не обмежуються тільки дійсністю. Він є символом втрати реальності і позбавлення відчуття власної ідентичності. Туман відображає стан душі, душевний хаос, втрату напрямку в житті.

Семантична характеристика туману вказує на те, що він може мати різне значення в різних ситуаціях. Туман може бути тлумачений як символ забуття, втрати, смерті, або як символ можливості зміни та нового початку. Він є своєрідною метафорою для надзвичайної складності, неоднозначності та таємниці, які перебувають у глибинах людської душі. Туман може вважатися проекцією нестабільності та невизначеності у житті людини, коли вона не може знайти свій шлях або впевнитися у своїх рішеннях.

Психологічна характеристика туману відображає стан душі головного героя, який змінюється протягом роману. На початку роману, коли Августо знаходиться у стані відчуження, туман виступає як символ його втрати і невизначеності. Проте з часом, коли герой знаходить свій шлях у житті, туман може бути тлумачений як символ його переосмислення та зміни. У цьому романі герої прагнуть знайти своє місце у світі, але часто натрапляють на труднощі в процесі самопізнання та розвитку.

Вони постійно борються зі своїми страхами, сумнівами та суперечностями, що викликає у них внутрішню невпевненість та хаос, подібний до туману.

Отже, туман як символічний образ має в романі "Туман" різні конотативні, семантичні та психологічні характеристики, які відображають стан душі головного героя.

Одна з важливих праць про семіотику, пов'язану з темою "Туману" Мігеля де Унамуно, - це "Туман Мігеля де Унамуно: текст як семіотична драма" від Сари Мартінес Родрігес [23].

У цій праці авторка аналізує роман як семіотичну драму, що відображає внутрішній світ головного героя та автора. Вона досліджує різні семіотичні елементи та символи, які присутні в творі, такі як туман, дзеркало, маски, що символізують внутрішні стани та конфлікти.

Також авторка обговорює взаємодію між текстом та читачем, яка відображається через діалог між автором та героєм. Вона звертає увагу на те, що текст роману може тлумачитися різними способами залежно від того, як читач розуміє та сприймає символіку.

Загалом, ця праця пропонує глибокий аналіз твору Мігеля де Унамуно з погляду семіотики та показує, як він відображає внутрішній світ героя та автора, а також взаємодію між текстом та читачем.

З іншого боку, праця "Unamuno's Niebla and the Semiotics of Authorship" авторства Роберта Харрісона, який стверджує, що авторська фігура у романі "Туман" є менш значущою, ніж сам текст. [11]

У своїй статті, Харрісон звертає увагу на те, що авторська фігура у романі не забарвлює текст одним авторським тлумаченням, а навпаки, дає можливість різним інтерпретаціям з боку читача. Він стверджує, що сам текст має більш вагому роль у створенні сенсу, а не автор, який у своїй творчості виявляється скоріше як посередник між текстом і читачем.

Таким чином, у статті Харрісона звертається увага на те, що авторська фігура у романі "Туман" має менш значущу роль, ніж текст самого твору. Ця позиція відрізняється від погляду, який висловлює Сара Мартінес Родрігес у своїй праці, де вона стверджує, що автор вкладає свою фігуру в різні обставини. Такі різні підходи вивчення творів роблять дослідження більш об'єктивним і дають можливість бачити різні аспекти творчості автора.

Висновки до Розділу 2

Так, можна сказати, що і автор, і головний герой роману знаходяться в тумані. Обидва перебувають у стані плутанини, нерозуміння, пошуку і неспокою, які символізують туман. Головний герой Августо Перес переживає постійну боротьбу з власною ідентичністю та місцем у світі, що ускладнюється тим, що його персональність та бажання змінюються залежно від ситуації. Автор, з іншого боку, використовує туман як символ для відображення незрозумілості та сумнівів у сфері метафізичних питань, які він постійно обговорює у своїх творах. Тому можна стверджувати, що як автор, так і головний герой знаходяться у тумані, який є відображенням їхнього стану душі.

Виявляється, що автор являє собою важливий елемент твору, його наявність відчутна як на рівні фабули, так і на рівні мови. Зокрема, автор включає в себе не тільки розповідача, але й персонажів роману, а також самого читача. Авторський голос виступає як механізм передачі ідей та філософських думок.

Через персонажа Августо Переса автор досліджує різні аспекти людського життя, відбиває власне світосприйняття та досвід. Августо не лише розповідає про свої власні переживання, але й сприймає та аналізує події, людей та ситуації, що оточують його, тому він є не тільки головним героєм, але й авторським голосом, який відображає філософську позицію Мігеля де Унамуну. Це дозволяє автору досліджувати свої ідеї та погляди, а також відображати їх на сторінках твору.

Провідні мотиви твору, які виявляються в розділі 2, включають теми самотності, ідентичності та пошуку сенсу життя. Характерною рисою роману є те, що головний герой, Августо Перес, постійно шукає своє місце у світі та розуміння своєї ідентичності. Він показав, що метафори не просто допомагають у створенні образів, а й глибоко впливають на сприйняття твору. Зокрема, метафори у романі «Туман» надають додаткового сенсу і підсилюють емоційний вплив на читача.

Автор стверджує, що метафори в творі розкривають тему втраченого ідентичності, туману як символу невизначеності та нерозуміння світу. Він також звертає увагу на те, що метафори у романі «Туман» мають глибокий філософський зміст, який допомагає читачеві розуміти проблеми, з якими стикаються герої твору. У розділі досліджуються форми вираження та засоби функціонування автора у романі. Автор робить акцент на тому, що сам Мігель де Унамуно уособлює собою ключову метафору твору - "туман" - та використовує його як засіб для відображення своєї ролі у творі.

Також досліджуються провідні мотиви твору, зокрема мотиви свідомості, реальності та смерті. Автор стверджує, що ці мотиви становлять сутність твору та визначають його глибокий зміст. Велика увага приділяється образу "туману" як стану душі. Унамуно розглядає конотативну, семантичну та психологічну характеристики цього образу та його значення у творі. Він стверджує, що "туман" є важливим символом внутрішньої боротьби головного героя та є ключовим елементом образної метафорики твору.

Загалом, розділ 2 розкриває основні мотиви твору та вказує на засоби, які використовує автор для передачі своєї ідеї про людську душу та життя. Використання метафоричного зображення туману дозволяє показати внутрішній світ героя та передати його емоційний стан.

ВИСНОВКИ

Дана курсова робота присвячена дослідженню творчого і філософського доробку іспанського письменника Мігеля де Унамуно та його роману «Туман». Основним завданням роботи було проведення аналізу новацій, які вніс Унамуно в романістику, а також дослідження ролей, які він відводить своїм героям та їх характеристики.

У роботі було проведено аналіз провідних мотивів у творі та їх значення та роль у розвитку сюжету та героїв. Окрім цього, особлива увага приділялась образу туману в романі, аналізу його конотативна, семантична та психологічна характеристики.

У результаті проведеного дослідження можна зробити висновки про внесок Унамуно в романістику та філософію. Він вніс новації у стиль письма, ставлячи у центр уваги психологію та філософію персонажів. Унамуно створив твір, де провідним мотивом є пошук істини та особистої ідентичності героїв. Образ туману виконує символічну роль, яка відображає душевний стан героїв та сприйняття світу.

Також можна зробити наступні висновки, внаслідок аналізу роману Мігеля де Унамуно:

- Автор має багатий творчий та філософський доробок, що відображається у творі. Він вніс новації в романістику, зокрема, використання внутрішньої монології та розгортання сюжету навпаки – від кінця до початку.
- Унамуно відводить героям різні ролі, що відображається у характеристиках та поступках героїв. Він створює мінливість образів та показує їх з різних сторін, що робить їх більш живими та реалістичними.
- Провідними мотивами твору є пошук сенсу життя, суперечність між розумом та почуттями, любов та смерть. Вони мають значення у розвитку сюжету та героїв, формуючи їх характери та взаємини між ними.

•Образ туману у творі має багатогранну конотативну, семантичну та психологічну характеристику. Він символізує загадковість, нестабільність, таємничість, незрозумілість, а також розчарування та втому.

Унамуно використовує метафору «туману» для вираження внутрішнього стану своїх героїв, а також для створення атмосфери та емоційного настрою в романі. Крім того, метафора «туману» у творі має символічне значення, вказуючи на те, що людина не може зрозуміти всю істину про світ і саму себе, але має продовжувати пошук істиною та вірні цінності. Метафора «туману» є важливим елементом твору, який допомагає розкрити його філософську та естетичну складові.

Отже, твір «Туман» М. Унамуно є важливим внеском у світову літературу та має глибокий зміст, що змушує читача задуматися над сенсом свого життя та відносинами з близькими людьми.

RESUMEN

La relevancia del estudio. La relevancia del estudio de la metáfora de la "niebla" en la novela de M. De Unamuno es que la información obtenida puede aportar nuevos conocimientos sobre el papel de las metáforas en la literatura y en la vida de las personas. La novela del escritor es una obra destacada en la historia de la literatura española y mundial en general. Creó una vívida representación de la crisis del individuo en la sociedad de masas, que se convirtió en un problema urgente para muchos escritores de la época. Este tema revela el problema de la búsqueda de la verdad y la identidad en el mundo moderno, donde el flujo de información es enorme y la gente busca constantemente su lugar en la vida. Esto es especialmente importante en la era digital, cuando la información abrumba nuestras vidas y la velocidad del cambio y el progreso tecnológico nos obligan a adaptarnos constantemente a lo nuevo.

Grado de desarrollo. La "niebla" de Miguel de Unamuno es un ensayo que reflexiona sobre la naturaleza de la existencia humana y la actitud ante la incertidumbre del futuro, presentada en forma de analogía con la niebla. Esta obra ha sido estudiada y analizada por numerosos críticos literarios y filósofos. Raymond Williams es un crítico cultural y literato británico especializado en teoría social y política. Es autor de *Keywords: A Vocabulary of Culture and Society* y *Culture and Society: 1780-1950*. En su libro *The Country and the City*, Williams analiza el papel de las metáforas en la formación de estereotipos culturales. Sostiene que "metáforas como 'niebla' pueden tener significados distintos según cómo se utilicen en contextos y culturas diferentes" (Williams 93). Antonio Mahado estudió la obra de Unamuno y su novela *La niebla* y creyó que el motivo de la niebla transmite la búsqueda de la verdad y el autodescubrimiento del protagonista. Consideró la obra como una ayuda para que los lectores se conozcan a sí mismos y comprendan el mundo que les rodea ("*Miguel de Unamuno: Ensayo de crítica literaria*" (1957)). Así, *La niebla* de Miguel de Unamuno ha sido analizada por numerosos investigadores, lo que permite entenderla como una importante obra del patrimonio filosófico y literario que refleja los problemas de la existencia humana y la búsqueda de la verdad.

El objeto de estudio es la novela *La niebla* de Miguel de Unamuno.

Tema de estudio es la metáfora de la "niebla" en la novela de Miguel de Unamuno "La niebla".

El propósito del estudio es investigar la metáfora de la "niebla" en la novela de Miguel de Unamuno "La niebla".

El propósito del trabajo viene determinado por las siguientes tareas

- 1) estudiar la obra creativa y filosófica del escritor;
- 2) analizar las innovaciones que Unamuno introduce en la novela;
- 3) estudiar los papeles asignados por el autor a sus personajes y cómo los caracteriza;
- 4) Estudiar los motivos principales de la novela y analizar su significado y su papel en el desarrollo de la trama y de los personajes;
- 5) Estudiar la imagen de la niebla en la novela y analizar sus características connotativas, semánticas y psicológicas.

ЛІТЕРАТУРА

1. J.C. Mainer, Hacia una nueva historia literaria. Casa de Velazquez : веб-сайт. URL: <https://books.openedition.org/cvz/15178#abstract-15178-es> (дата звернення: 22.04.2023).
2. S. Montesa , Literatura y periodismo. La prensa como espacio creativo : actas del XVI Congreso de Literatura Española Contemporánea : веб-сайт. URL: <https://www.cervantesvirtual.com/obra/literatura-y-periodismo-la-prensa-como-espacio-creativo/> (дата звернення: 22.04.2023).
3. D.M. Torrón, Estudios de literatura española : веб-сайт. URL: <https://www.cervantesvirtual.com/obra/estudios-de-literatura-espanola-1125570/> (дата звернення: 22.04.2023).
4. F. Ynduráin, Creación y público en la literatura española : веб-сайт. URL: <https://www.cervantesvirtual.com/obra/creacion-y-publico-en-la-literatura-espaola-prologo/> (дата звернення: 22.04.2023).
5. Instituto Cervantes, El español en el mundo 2022. Anuario del Instituto Cervantes : веб-сайт. URL: <https://hispanismo.cervantes.es/libro-de-la-semana/libros-de-la-semana> (дата звернення: 22.04.2023).
6. M. Janerka, La novela policíaca española (1975-2005) ante los problemas de la sociedad española contemporánea : веб-сайт. URL: <https://hispanismo.cervantes.es/libro-de-la-semana/novela-policiaica-espanola-1975-2005-ante-los-problemas-sociedad-espanola> (дата звернення: 22.04.2023).
7. C. Serrano, MIGUEL DE UNAMUNO. Casa de Velazquez : веб-сайт. URL: <https://books.openedition.org/psn/1550> (дата звернення: 25.04.2023).
8. F.R. Manrique, Historia y crítica de la literatura española : веб-сайт. URL: <https://dialnet.unirioja.es/servlet/libro?codigo=2635> (дата звернення: 28.04.2023).
9. C. Bértolo, ¿Quiénes somos?: 55 libros de la literatura española del siglo XX : веб-сайт. URL: <https://ru.scribd.com/book/494912326/Quienes-somos-55-libros-de-la-literatura-espanola-del-siglo-XX> (дата звернення: 22.04.2023).
10. S.M. Bueno, Miguel de Unamuno : веб-сайт. URL: <http://www.rinconcastellano.com/sigloxx/unamuno.html> (дата звернення: 05.04.2023).

11. R. Harrison, Unamuno's Niebla and the Semiotics of Authorship : веб-сайт. URL: <https://www.jstor.org/stable/3207889> (дата звернення: 29.04.2023).
12. M.G. Blanco, CRONICA UNAMUNIANA (1956~1957) : веб-сайт. file:///C:/Users/alina/Downloads/oca,+9662-35272-1-CE.pdf (дата звернення: 25.04.2023).
13. J.M. Fabero, MIGUEL DE UNAMUNO Y ORTEGA Y GASSET: веб-сайт. URL: https://www.researchgate.net/publication/271308640_MIGUEL_DE_UNAMUNO_Y_ORTEGA_Y_GASSET_EL_PROBLEMA_DE_LA_EXISTENCIA_DEL_HOMBRE_LA_ENTRADA_DE_ESPANA_EN_LA_MODERNIDAD (дата звернення: 20.03.2023).
14. C. Laforet, Nada : веб-сайт. URL: <https://libcat.ru/knigi/proza/sovremennaya-proza/348532-carmen-laforet-nada.html> (дата звернення: 22.03.2023).
15. R. Williams, The Country and The City : веб-сайт. URL: https://warwick.ac.uk/fac/arts/english/currentstudents/undergraduate/modules/austenintheory/r_williams_reading_austen_in_theory.pdf (дата звернення: 22.03.2023).
16. M. d'Ors Lois, Posrománticos, modernistas, novecentistas: Estudios sobre los comienzos de la Literatura española contemporánea : веб-сайт. URL: <https://ru.scribd.com/book/436274202/Posromanticos-modernistas-novecentistas-Estudios-sobre-los-comienzos-de-la-Literatura-espanola-contemporanea> (дата звернення: 24.04.2023).
17. K. Hellwig, La literatura artística española del siglo XVII : веб-сайт. URL: <https://ru.scribd.com/book/445529031/La-literatura-artistica-espanola-del-siglo-XVII> (дата звернення: 24.04.2023).
18. M. Chevalier, Folklore y literatura: Lazarillo de Tormes, otra vez. Casa de Velazquez : веб-сайт. URL: <https://books.openedition.org/cvz/2559> (дата звернення: 22.04.2023).
19. J. Canavaggio, LA INVENCIÓN DE LA NOVELA. Casa de Velazquez : веб-сайт. URL: <https://books.openedition.org/cvz/2539> (дата звернення: 18.04.2023).
20. I.S. Durante, La novela del exilio. Casa de Velazquez : веб-сайт. URL: <https://books.openedition.org/cvz/2649#abstract-2649-es> (дата звернення: 19.04.2023).
21. M. Unamuno, «Niebla» : веб-сайт. URL: <https://www.textos.info/miguel-de-unamuno/niebla/ebook> (дата звернення: 01.05.2023).

22. S.M. Rodríguez, Niebla de Miguel de Unamuno: texto como drama semiótico : веб-сайт. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/234972783.pdf> (дата звернення: 29.04.2023).
23. R. Williams, Keywords: A Vocabulary of Culture and Society : веб-сайт. URL: <https://www.proquest.com/openview/367b72659cab2ee78a481599e51881ec/1?pq-origsite=gscholar&cbl=1821002> (дата звернення: 14.05.2023).
24. R. Williams, Culture and Society: 1780-1950 : веб-сайт. URL: <https://www.caluniv.ac.in/academic/English/Study/Raymond.pdf> (дата звернення: 14.05.2023).
25. A. Machado, CRONICA UNAMUNIANA : веб-сайт. URL: file:///C:/Users/Srv5_User1/Downloads/oca,+9662-35272-1-CE.pdf (дата звернення: 14.05.2023).
26. A. Machado, Cartas inéditas de Antonio Machado a Unamuno : веб-сайт. URL: <https://www.jstor.org/stable/30201960> (дата звернення: 14.05.2023).
27. C.I. Hernández, Unamuno y Machado: el poeta hacia adentro y el poeta hacia afuera : веб-сайт. URL: https://www.academia.edu/29437018/Unamuno_y_Machado_el_poeta_hacia_adentro_y_el_poeta_hacia_afuera (дата звернення: 14.05.2023).